

Magazine

PROEFDIERVRIJ

Steun de petitie!

Tijd voor proefdier vrij
onderzoek naar Hiv!

‘Een humaan model
is veel mooier’

Interview met dr. Wiep Scheper

Over Proefdierenvrij

Stichting Proefdierenvrij werkt, samen met bijna 50.000 donateurs, aan een toekomst zonder proefdieren. Steeds meer mensen raken ervan doordrongen dat proefdieren daadwerkelijk kunnen worden vervangen door de ontwikkeling van proefdierenvrij onderzoek.

Het ontwikkelen van proefdierenvrij onderzoek vereist een nieuwe en creatieve benadering van oude vragen. Wetenschappers, ondernemers, de overheid en de maatschappij moeten openstaan voor innovatieve onderzoeksmethoden en zich hiervoor inzetten. Het is heel goed mogelijk om in de toekomst proefdieronderzoek overbodig te maken wanneer iedereen de handen ineenslaat om nieuwe, innovatieve technieken te ontwikkelen en toe te passen.

Lees het Proefdierenvrij Magazine digitaal

Wilt u ons magazine niet meer per post ontvangen, maar lezen op het beeldscherm?

Mail naar receptie@proefdierenvrij.nl met in de onderwerpregel 'magazine voortaan digitaal'. Geef in deze mail ook uw adresgegevens door voor een extra check. Voortaan ontvangt u dan de laatste informatie in onze nieuwsbrief met een link naar het nieuwste magazine.

Wij vinden het tijd voor proefdierenvrij onderzoek!

Marja en Teun

Colofon

Proefdierenvrij Magazine verschijnt vier keer per jaar en wordt gratis toegezonden aan de donateurs van Proefdierenvrij.

Redactieadres

Stichting Proefdierenvrij
T.a.v. Redactie
Groot Hertoginnelaan 201
2517 ES Den Haag
Tel. 070 - 306 24 68
KvK: 27183084
Rekeningnummer Triodos:
IBAN: NL30TRIO0254649718
BIC: TRIONL2U
redactie@proefdierenvrij.nl
www.proefdierenvrij.nl

Foto cover

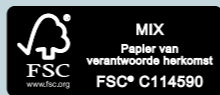
Betty-Lou Luyken

Vormgeving en druk

Drukproef

Blinden en slechtienden

Proefdierenvrij Magazine wordt ook uitgegeven op Daisy cd.
Bel voor informatie naar
Eddy Soffers, Proefdierenvrij,
070 - 306 24 68

DIT MAGAZINE IS GEDRUKT OP FSC PAPIER

Voorwoord

Proefdierenvrij manifesteert zich op steeds meer terreinen van onderzoek. Er wordt veel onderzoek gedaan naar kanker en hart- en vaatziekten, omdat daar veel mensen aan overlijden. Dit voorjaar lanceren wij twee nieuwe onderzoeken: zowel op het gebied van Alzheimer als op het gebied van Hiv/aids.

Dankzij onze samenwerking met ZonMW, de organisatie voor zorgonderzoek en zorginnovatie, kwamen we Wiep Scheper op het spoor. Haar nieuwe methode om onderzoek te doen met menselijke cellen naar de ziekte van Alzheimer, kan heel veel proefdieren gaan besparen. Mensen worden steeds ouder, dus Alzheimer zal een steeds groter probleem worden. Daarom is het goed dat ook daar nu onderzoek naar wordt gedaan dat is gebaseerd op de menselijke biologie.

Onze inspanningen voor proefdierenvrij aids-onderzoek hebben een heel andere aanleiding. In 2018 wordt de Internationale Aidsconferentie in Amsterdam gehouden. En voor zover wij kunnen zien is er op dit terrein nu nog geen onderzoeker die zijn werk doet zonder gebruik te maken van proefdieren. Hier hebben we dus nog veel zendingswerk te verrichten, zodat proefdierenvrij onderzoek daar op de agenda komt. Ik vraag u dit keer twee dingen: Ik vraag u om de petitie voor proefdierenvrij aids-onderzoek te tekenen, en ik vraag u een bijdrage over te maken voor het Alzheimer onderzoek van Wiep Scheper. Helpt u mee? De proefdieren hebben uw steun hard nodig.

Marja Zuidgeest

Directeur Proefdierenvrij

Inhoud

- 04 Een humaan model is veel mooier
- 07 Boekbespreking
- 07 Politiek
- 08 Hoe staat het eigenlijk met...
- 08 Nieuw op de website
- 09 Nalaten aan Proefdierenvrij
- 10 Steun de petitie
- 11 Anderen aan het woord
- 12 De week van Marielle en Marcel
- 13 Doet jouw werkgever ook iets voor het goede doel?
- 14 Lezersvraag
- 14 Nieuws uit het buitenland
- 15 Historisch/Recent materiaal
- 16 Proefdierenvrije artikelen

Foto: Betty-Lou Luyken

Op de voorkant

Op de voorkant van dit magazine treft u een foto van een olifant. Er wordt weleens gezegd dat iemand 'het geheugen heeft van een olifant'. Bij de ziekte van Alzheimer verliezen mensen belangrijke functies zoals hun geheugen en oriëntatievermogen. In dit magazine leest u over Wiep Scheper die gebruik maakt van een nieuwe proefdierenvrije (!) onderzoeksmethode in haar zoektocht naar een medicijn om Alzheimer te kunnen stoppen.

Tip

Heeft u het blad gelezen? Gooi het niet bij het oud papier, maar leg het ergens neer waar meer mensen komen. Zoals bijvoorbeeld de wachtkamer bij de huis- of dierenarts of de leestafel in de bibliotheek. Zo brengt u bij meer mensen het belang van de ontwikkeling van proefdierenvrij onderzoek onder de aandacht.

Volg Proefdierenvrij via social media en www.proefdierenvrij.nl

Een humaan model is veel mooier

Proefdiervrij sprak met dr. Wiep Scheper van het Medisch Centrum aan de Vrije Universiteit (VUmc) van Amsterdam. Zij is universitair docent en onderzoeksleider moleculaire neurodegeneratie. Wiep is betrokken bij de ontwikkeling van proefdiervrij onderzoek naar de ziekte van Alzheimer. Proefdiervrij financiert haar onderzoek, omdat de nieuwe methode van Wiep een groot aantal proefdieren kan gaan vervangen.

Gelukkig was mijn collega Debby al eerder op bezoek geweest bij Wiep, want het is niet eenvoudig om voor het eerst de weg te vinden in het enorme gebouwencomplex van de VU campus. Als we aankomen op de juiste etage loopt Wiep ons tegemoet. Eenmaal geïnstalleerd in haar kamer stellen we haar onze eerste vraag:

Hoe raakte je betrokken bij dit onderzoek naar de ziekte van Alzheimer?

'Ik ben super geïnteresseerd in alles wat te maken heeft met de hersenen. De hersenen zijn het meest complexe orgaan van ons lichaam, ze bepalen wie we zijn. Het onderzoek naar de ziekte van Alzheimer is iets waar ik in ben gerold. Maatschappelijk gezien betekent deze ziekte een groot probleem. Persoonlijk gezien is het een ziekte met een vreselijk tragisch verloop. Mensen verliezen zichzelf en dat is een verschrikkelijk proces. Aan het in een zo vroeg mogelijk

stadium stoppen van dit ziekteproces wil ik graag een bijdrage leveren. Mijn grootste ambitie is dan ook dat we een medicijn vinden dat deze ziekte kan stoppen. De hersencellen die beschadigd zijn kan je niet meer herstellen. Daar helpt geen medicijn tegen. Maar als je het proces in een vroeg stadium kan stoppen en zo kan voorkomen dat meer hersencellen beschadigd raken? Dat zou al geweldig zijn! Ik denk zelfs dat ik het zelf nog mee zal maken dat een dergelijk medicijn wordt ontwikkeld. Ik ben heel erg positief over de innovatieve technieken die ontwikkeld worden.'

Hoe komt het dat je zo gedreven bent in dit onderzoek?

'In Nederland zijn ongeveer 200.000 Alzheimerpatiënten. Naarmate de mens ouder wordt, is de kans op Alzheimer steeds groter. Op de leeftijd van 85 jaar heeft zelfs een op drie mensen Alzheimer. De problematiek is dan ook gigantisch. Het is een heel ernstige ziekte. Wat ik zelf

zo schrijnend vind bij deze ziekte is dat mensen zichzelf als het ware kwijtraken. Je hersenen maken wie je bent. Als je dat verliest raak je jezelf kwijt. Iemand zei ooit, en dat vond ik een mooie beschrijving; 'mensen met Alzheimer sterven niet maar verdwijnen langzaam.' Daar wil ik heel graag iets aan doen.'

Wiep leidt ons rond in het laboratorium, waar een onderzoekster een demonstratie geeft achter de microscoop. Onderdelen van een hersencel zijn gemarkeerd met een fluorescerende kleur. Zo kan het tau-eiwit niet alleen zichtbaar worden gemaakt, maar ook gedurende langere tijd worden gevolgd, zelfs als het eiwit van plaats verandert. Met deze geavanceerde techniek is het mogelijk om moleculaire processen in levende cellen te bestuderen. Zo zorgt deze techniek er onder andere voor dat de cellen zo lang mogelijk in leven blijven, doordat de cellen op de juiste temperatuur worden gehouden en de juiste verhouding tussen zuurstof en kooldioxide wordt bewaakt.

Met collega Debby op bezoek bij Wiep

Een humaan model is veel mooier

Wat is het doel van jouw onderzoek?

'Wat ik wil bereiken met mijn onderzoek is het vinden van een middel waardoor de voortgang van de ziekte van Alzheimer wordt gestopt. Eerder is ontdekt dat eiwitten (het zogenaamde tau-eiwit, zie kader op pagina 7) in beschadigde hersencellen een seintje geven aan

eiwitten in gezonde buurcellen waardoor de ziekte verder gaat. Maar hoe dat precies in zijn werk gaat, is nog onbekend. Om meer over dit proces te weten te komen, werk ik aan een onderzoeksmodel dat gebaseerd is op menselijke cellen. Dit model moet in de toekomst ook mogelijk maken dat we stoffen identificeren die ervoor zorgen dat de ziekte wordt gestopt.'

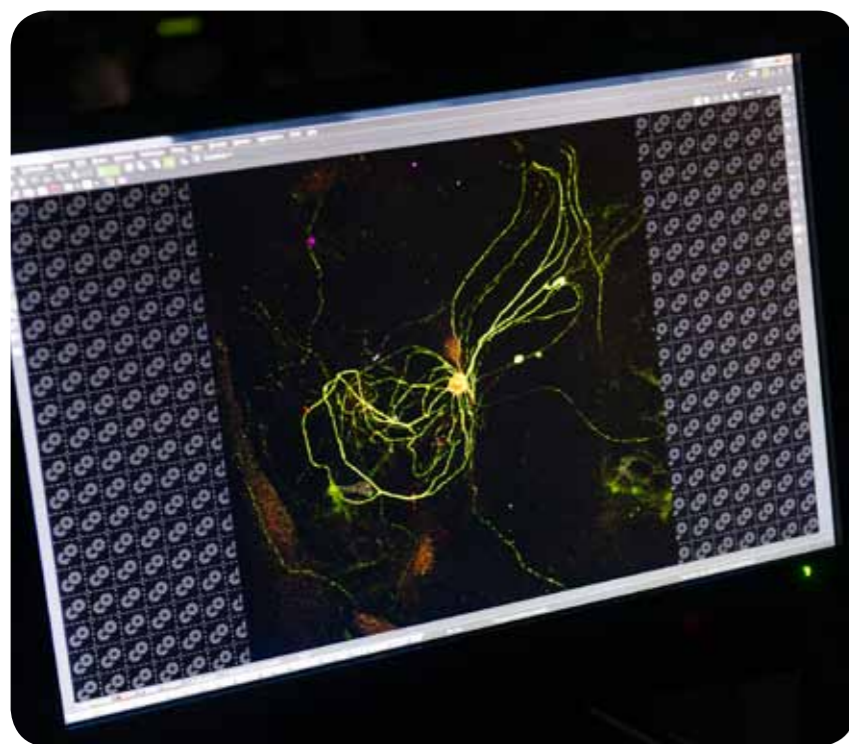
Hoe wordt in jouw werkomgeving gereageerd op jouw samenwerking met Proefdiervrij?

'In het begin merkte ik dat er soms nog oude vooroordelen bestaan. 'Is Proefdiervrij dan geen actiegroep die het werk van onderzoekers moeilijk maakt?', is een idee dat bij sommige onderzoekers nog leeft. Als ik dan vertel dat Proefdiervrij

Vervolg

Een humaan model is veel mooier

Een neuron met zijn cellichaam en uitlopers

mijn onderzoek financiert, wordt daar heel positief op gereageerd. Iedereen is blij wanneer proefdieren kunnen worden vervangen, al is het alleen al vanwege alle regels waaraan moet worden voldaan. Volgens mij kiest geen onderzoeker voor het gebruik van proefdieren als het ook anders kan.'

Hoe gaat dit onderzoek proefdieren vervangen?

'In de afgelopen jaren is onderzoek gedaan naar meer dan vijfhonderd mogelijke medicijnen die nuttig zouden zijn bij de behandeling van Alzheimer. Geen van alle bleken het gewenste effect te hebben. Kijk, voor de behandeling van ziekten in het algemeen is het vinden van een nieuw medicijn als het vinden van een speld in een hooiberg. Gemiddeld wordt

slechts een op de vijf- tot tienduizend stoffen geïdentificeerd als een bruikbaar medicijn. Er wordt een astronomisch aantal proefdieren gebruikt in onderzoek naar mogelijk nieuwe medicijnen. Waar ik aan werk is een onderzoeksmodel waarin een groot aantal humane hersencellen in leven kunnen worden gehouden in een schaalte in het lab. Daarmee krijgen we de kans om vele stoffen in korte tijd op hun werking te testen. Je kan dan dus heel veel meer mogelijke medicijnen testen op hun werking, waar dat nu nog met een groot aantal proefdieren gedaan zou moeten worden. Het mooiste is natuurlijk dat menselijke cellen in bepaalde opzichten ook veel betrouwbaardere informatie geven dan proefdieren kunnen bieden. Een humaan model is veel mooier!

Wat gebeurt er in de hersenen bij Alzheimer?

Hersencellen kunnen zich niet delen en vermeerderen. Beschadigde hersenen kunnen zich daarom niet herstellen. Als hersencellen zijn beschadigd kunnen andere cellen de functie (bijvoorbeeld een herinnering) van deze cellen overnemen. Maar als ook deze cellen beschadigd raken, gaat die functie (in dit geval die herinnering) definitief verloren. Bij Alzheimer worden steeds meer hersencellen aangetast en verdwijnen steeds meer functies van de patiënt.

Hersencellen bevatten eiwitten. Die zijn van belang voor de cel om te kunnen overleven. Een van die eiwitten is het tau-eiwit. Soms gebeurt het dat dit tau-eiwit verkeerd vouwt. Op zich is dat niets bijzonders. Dit soort foutjes gebeuren heel vaak en normaliter zorgen opruimprocessen in het lichaam ervoor dat dergelijke fout gevouwen eiwitten worden afgevoerd. Maar naarmate we ouder worden, werken die opruimprocessen minder goed. Dan blijven verkeerd gevouwen tau-eiwitten zitten en kunnen ze gaan klonteren. Het gevolg is dat de hersencel sterft. Bij Alzheimer geven die tau-eiwitten een biochemisch signaal af waardoor ook de tau-eiwitten in hun buurcellen verkeerd vouwen en klonteren. Zo ontstaat een sneeuwbaaleffect waardoor steeds meer hersencellen afsterven.

Het onderzoek van Wiep Scheper richt zich op de vraag hoe tau-eiwitten hun buuren aansteken om ook verkeerd te gaan vouwen. Als we dat weten, zouden we het sneeuwbaaleffect kunnen tegenhouden. De ziekte van Alzheimer is daarmee niet genezen, maar dan wordt in elk geval de ontwikkeling van de ziekte gestopt waardoor veel menselijk leed kan worden voorkomen.

Boekbespreking

Dierenrechten van Dirk-Jan Verdonk

Uitgeverij Amsterdam University Press (AUP) geeft een reeks boekjes uit, 'Elementaire deeltjes', waarin diverse onderwerpen beknopt maar uitvoerig worden uitgediept.

'Hebben dieren ook rechten' is de centrale vraag die Verdonk behandelt in het boek 'Dierenrechten'. Hij behandelt dit thema vanuit historisch en juridisch oogpunt, en beschrijft uitvoerig hoe vanuit verschillende religies, de filosofie en de

wetenschap over dierenrechten wordt gedacht. Het boek biedt een schat aan informatie, is handzaam en te koop voor nog geen tientje.

Wel is een waarschuwing op zijn plaats; de informatiedichtheid is zeer hoog. Het is geen boekje om voor het slapengaan te lezen, maar voor wie alles wil weten over dit onderwerp en echt zijn tanden wil zetten in dit onderwerp is het pure verwennerij.

Politiek

De politiek is zelden zo onvoorspelbaar geweest als tijdens het schrijven van dit artikel. Het is voor Proefdiervrij erg moeilijk in te schatten wat de invloed van de uitslag van de verkiezingen op het proefdierenbeleid van de overheid zal zijn.

Veel zal afhangen van de nieuwe regering die wij krijgen. Gaat deze

het beleid handhaven dat is ingezet door staatssecretaris Van Dam?

Of gaat het roer om? Zodra er bekend is wie verantwoordelijk zijn voor het dierproevenbeleid binnen de Tweede Kamer, benaderen wij hen met onze ambities voor de komende kabinetsperiode.

Wij zagen veel van onze visie terug in de intentie van Van Dam om in 2025 wereldleider op het gebied van proefdiervrije innovaties te zijn. Het Nationaal Comité Advies Dierproeven (NCad) heeft geadviseerd dat de overheid in dit proces de regie moet nemen. Voor Proefdiervrij een belangrijke taak om de overheid hieraan te blijven herinneren! Twee belangrijke adviezen van het NCad waren dat dierproeven voor veiligheidstesten, die op dit moment nog wettelijk verplicht zijn, vóór 2025 worden uitgefaseerd en dat binnen het onderwijs het gebruik van dieren sterk verminderd wordt door zich te richten op de proefdiervrije aanpak. Wij zullen er alles aan doen om vervanging van proefdieren op de politieke agenda te houden.

Hoe staat het eigenlijk met de Living Biobank

Het crowdfunding project op onze website voor “de Living Biobank” was een groot succes! Er is zelfs meer opgehaald dan het streefbedrag! Het is niet voor niets dat organoids, waar de Biobank uit bestaat, zoveel enthousiasme opwekken. Met behulp van deze prachtige proefdierlijke innovatie heeft een Nederlandse patiënt met taaislijmziekte passende medicatie gekregen. En veel meer patiënten zullen op korte termijn profijt hebben van deze proefdierlijke methode!

Wat de Living Biobank zo bijzonder maakt is dat menselijk weefsel in de vorm van organoids (gekweekte miniatur organen), met alle mogelijke erfelijke eigenschappen van een bepaalde persoon, beschikbaar wordt gemaakt voor onderzoek. Dat kan borstweefsel zijn van iemand met borstkanker, of longweefsel van iemand met taaislijmziekte.

Fabian, een Nederlandse jongen van 19 jaar, is een van de twee personen in de hele wereld die aan een zeldzame

vorm van taaislijmziekte lijdt waarvoor geen medicijn bestond. Zijn situatie was nijpend, want zijn longen werkten nog maar voor 30%. Gelukkig bood de technologie van de organoids uitkomst. Van Fabians eigen cellen werden organoids gemaakt waar verschillende stoffen op werden getest. Zo werd een werkzaam medicijn voor zijn ziekte gevonden. Al binnen een dag na inname van het medicijn ging het aanzienlijk beter met Fabian. Inmiddels leidt hij het leven van een gezond persoon.

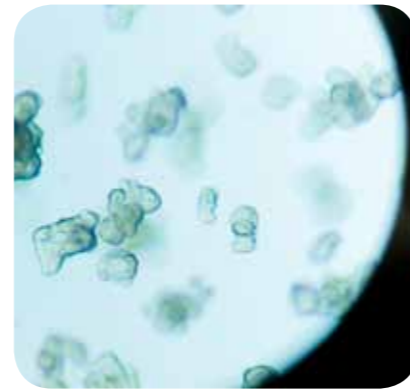

foto: Bas Kijzers

Organoids zijn veelbelovend om op veel grotere schaal te worden ingezet voor het testen van medicijnen. Dat realiseren zich niet alleen wetenschappers, maar ondertussen ook een aantal zorgverzekeringen in Nederland. Begin 2017 hebben CZ, Zilveren Kruis en Menzis aangekondigd drie miljoen euro te investeren in de organoid technologie om deze op grotere schaal in te zetten voor het vinden van werkzame, patiënt-specifieke medicijnen zonder gebruik te maken van proefdieren!

Nieuw op de website: crowdfundingactie proefdierlijk onderzoek naar Hiv!

Wereldwijd zijn miljoenen mensen besmet met het Hiv-virus. Onderzoekers zetten zich iedere dag in voor de strijd tegen dit virus dat aids veroorzaakt.

In onderzoek naar hiv worden nog altijd heel veel proefdieren zoals apen gebruikt. Sterker nog: wij hebben geen enkel onderzoek kunnen vinden waarbij proefdierlijke methodes ingezet worden. Dit moet veranderen. Daarom willen wij op de Internationale Aidsconferentie in 2018 in Amsterdam hiv-onderzoek zonder proefdieren op de agenda zetten. En daarbij hebben we jouw hulp hard nodig.

Dit kan alleen doorgang vinden als hiervoor voldoende geld beschikbaar is. Daarom zijn wij op onze website gestart met deze nieuwe crowdfundingactie. Neem een kijkje op: bit.ly/hivproefdierlijk

Nalaten aan Proefdierlijk

Marja Zuidgeest: ‘Onlangs was ik op een crematie van iemand die overleden was aan kanker. Bij zo’n gelegenheid spelen twee gedachten door mijn hoofd:

- Wat is kanker toch een rotziekte, daar moet toch genezing voor komen?
- Voor dat onderzoek worden veel proefdieren gebruikt, dat vind ik afschuwelijk. Kan dat ondertussen niet anders?

Tot voor kort stond ik voor een onmogelijk dilemma. Ik hou veel van de mensen om mij heen. Die wil ik zo lang en gezond mogelijk bij mij houden. Maar ik wil niet dat er zoveel muizen gekweekt worden met kankergezwellen. Dat vind ik afschuwelijk. Natuurlijk wil ik graag onderzoek naar medicijnen voor kanker steunen, maar niet het onderzoek waarbij proefdieren worden gebruikt.

Gelukkig vindt steeds meer succesvol onderzoek naar kanker plaats zonder proefdieren. Het kan dus wel!

Als u een testament opmaakt of wijzigt, bedenk dan dat u ook Proefdierlijk daarin kunt opnemen. Wij werken aan gezondheidsonderzoek dat beter is voor mens én dier. Als u dat wenst, kunt u ook zelf een onderzoeksveld aangeven waaraan wij het geld zullen besteden.

Wij hopen dat u dit in overweging wilt nemen en horen graag van u.’

foto: Dreamstime

Bijzondere gift

Het bedrijf Exclusieve Wandafwerkingen maakt zeer bijzondere luxe wanden. Van elke opdracht die zij uitvoeren gaat een deel van de opbrengst in de pot van drie goede doelen die zij steunen. Proefdierlijk is een van de drie gelukkigen.

Vorig jaar heeft deze leuke actie € 80,- opgeleverd. Wij hopen dat Exclusieve Wandafwerkingen dit jaar veel opdrachten krijgt, dat is goed voor het bedrijf én goed voor de proefdieren!

Steun de petitie

De wetenschap ontwikkelt zich razendsnel. Steeds meer wetenschappers zijn druk bezig met proefdiervrij onderzoek. Waarom? Omdat proefdiervrij onderzoek betere en betrouwbaardere resultaten oplevert dan dierproeven. Hoog tijd dat proefdiervrij onderzoek ook wordt ingezet binnen aids-onderzoek!

Apen krijgen geen **aids**, tenzij wij het ze geven.

Zet **proefdiervrij** aids-onderzoek op de agenda.

Ik teken de petitie

Op het gebied van aids-onderzoek wordt tot op heden geen (of heel weinig) gebruik gemaakt van proefdiervrije modellen. Terwijl in het onderzoek naar andere infectieziekten steeds vaker nieuwe technologieën als weefselkweken en organs-on-a-chip ingezet worden.

Dat zou toch ook binnen aids-onderzoek moeten kunnen! Proefdiervrij is daarom een campagne gestart om proefdiervrij

onderzoek naar hiv-aids te stimuleren. Wij willen aids-onderzoekers de stap laten zetten naar gebruik van proefdiervrije modellen.

Volgend jaar dient zich een fantastische gelegenheid aan om dit onderwerp te agenderen. Dan vindt namelijk het internationale aids-congres in Amsterdam plaats. Ze verwachten 20.000 bezoekers uit alle delen van de wereld. Daar willen

wij bij zijn om te laten zien dat het anders kan, zonder proefdieren. Help ons om zoveel mogelijk steunbetuigingen te krijgen. U vindt onze petitie op bit.ly/aidshivproefdiervrij

Wilt u alstublieft ook uw vrienden en kennissen vragen te tekenen? Samen staan we sterk en komen we stapje voor stapje dichterbij een proefdiervrije wereld. Dank alvast voor uw bijdrage.

Met Animethic een groter publiek bereiken

Ik heb mij verdiept in de problematiek van het gebruik van dierproeven, maar dat

foto's: Iris Sijbom

Anderen aan het woord

Mijn naam is Iris Sijbom, ik ben fotograaf en interesseer mij in de combinatie mens en natuur. Hoe de mens met de wereld om zich heen omgaat en hoe de natuur een rol speelt in ons dagelijkse leven. In mijn fotografie houd ik mij dan ook graag bezig met deze thema's.

vind ik een onmogelijke vicieuze cirkel van verstand en gevoel. Ik weet dat er in de wereld waarin we nu leven nog steeds elke dag dieren lijden en overlijden.

Tegelijkertijd wil ik, wanneer ik ziek ben, zeker zijn dat ik de juiste medicatie krijg. Er wordt heel hard gewerkt aan nieuwe methodes om het aantal dieren dat wordt gebruikt te verminderen. Ik ben voor een zo klein mogelijk aantal dierproeven en dat er actief gezocht blijft worden naar alternatieven. Met Animethic hoop ik te helpen aan bekendmaking van het probleem voor een groter publiek.

Met fotoserie bewust maken

Animethic is een serie portretten van proefdieren. Met deze fotoserie laat ik de proefdieren als individu zien en probeer ik mensen bewust te maken over het gebruik van dierproeven en de strijd van het zoeken naar alternatieven.

Mijn wens

Ik hoop dat Proefdiervrij op een positieve en actieve manier blijft meehelpen zoeken naar alternatieven en het probleem bij het grote publiek blijft aankaarten.

De week van Marielle en Marcel

Marielle van Oort is directeur van Van Oort & Van Oort, ons bureau voor public affairs en communicatie. Samen met Marcel de Ruiter adviseert zij Proefdiervrij over hoe de politiek kan worden beïnvloed. Nu en na de verkiezingen!

Maandag

Het zijn drukke tijden; de agenda staat vol. Marielle is op pad en heeft verschillende afspraken in het kader van de verkiezingen. En hoewel de Tweede Kamer over enkele weken met verkiezingsreces gaat, staan er toch nog debatten op de agenda. Marcel informeert Marja Zuidgeest en Debby Weijers hierover.

Donderdag

Eind van de middag organiseert de PA-academie, het kennisplatform voor belangenbehartigers dat Marielle heeft opgericht, een bijeenkomst over kabinetsformaties. Marcel heeft de sprekers en het programma voorbereid. Onder voorzitterschap van Marielle hangt de zaal aan de lippen van de sprekers, onder wie Jacques Wallage. Als oud PvdA-politicus en informateur heeft hij meerdere kabinetsformaties in de praktijk meegemaakt.

Vrijdag

Kristof Jacobs mailt Marcel met de toezegging dat hij op 12 april bij de PA-academie komt praten over de rol van opiniepeilingen bij belangenbehartiging. Marielle heeft overleggen in Amersfoort en Delft. Het weekend staat voor de deur! Marielle gaat haar jongste dochter aanmoedigen met volleybal en Marcel gaat naar een verlate nieuwjaarsborrel.

Dinsdag

Marcel ziet een rapport voorbijkomen dat inventariseert of het topsectorenbeleid van de overheid ook groener kan. Interessant, want meer vergroening geeft misschien ook ruimte voor minder proefdieren. Eind van de middag hebben we een internetstoring. Balen! Toch gaat het werk door. Marielle coacht twee mensen van een goed doel over de kansen in de lokale politiek.

Woensdag

Onze collega Aukje is jarig en trakteert tijdens het wekelijkse werkoverleg op (naar keuze) gezonde en ongezonde lekkernijen. Het gesprek aan tafel is zo levendig dat we er na afloop achter komen dat Aukje naar een volgende afspraak is vertrokken zonder dat we haar ons cadeau hebben kunnen geven. Marcel interviewt Marielle en wetenschapper Kristof Jacobs voor een artikel over het onderwerp 'opiniepeilingen'.

Tijdelijk offline :(

Doet jouw werkgever ook iets voor het goede doel?

Steeds meer bedrijven vinden het belangrijk om bij te dragen aan de maatschappij. Om een duurzame samenleving te ontwikkelen waarbij iedereen zijn steentje bijdraagt.

Nationale Nederlanden

Een mooi voorbeeld hiervan is het initiatief van Nationale Nederlanden. Zij organiseren elk jaar "Wij en de maatschappij". Medewerkers kunnen projecten van goede doelen waarbij zij betrokken zijn aanmelden. Zo meldde

Marieke Cohen het project 'tumoren tegen tumoren' aan. Marieke: 'Ik ben iemand die niet tegen onrechtvaardigheid kan en dierenleed niet kan aanzien. Het feit dat er nog altijd zoveel dieren aan allerlei testen worden blootgesteld maakt mij erg verdrietig'. Niet lang na het indienen van

dit project kreeg Marieke het fantastische nieuws dat Nationale Nederlanden € 10.000,- toekende aan het project tumoren tegen tumoren! Wij zijn ontzettend blij en dankbaar voor deze donatie!

Maak samen met jouw werkgever het verschil

Zijn er via jouw werkgever ook mooie acties die worden georganiseerd? En wil jij met jouw werkgever het verschil maken? Neem dan snel contact op met Angela Naber via naber@proefdiervrij.nl. Samen kunnen jullie naar de mogelijkheden en lopende projecten kijken. Angela denkt graag met je mee.

Anonieme gift

En het goede nieuws voor het project 'Tumoren tegen tumoren' houdt nog niet op. Het crowdfunding project eindigde € 1.265,- onder het streefbedrag. In onze digitale nieuwsbrief vroegen we jullie of jullie nog andere leuke acties wisten te bedenken om het bedrag toch bij elkaar te krijgen. Een zeer gulle geveer heeft direct hierop gereageerd door € 1.300,- over te maken. In een klap bereikten we het eindbedrag. Nogmaals hartelijk dank voor deze mooie reactie!

Lezersvraag

Gaat met online bankieren en automatische incasso niet alles automatisch?

Reuze handig, online bankieren. Hoe ging dat vroeger? Je moest acceptgirokaarten ondertekenen, overschrijvingskaarten invullen, alles verzamelen in de bankvelop waarna je naar buiten moest om deze op de post te doen. Voor steeds meer mensen hoort dit tot een grijs verleden.

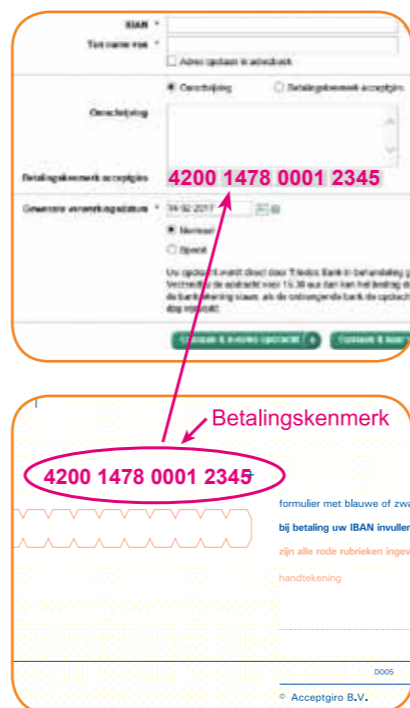
Storneren wordt niet herkend als opzegging

Maar niet alles gaat automatisch. Het is heel eenvoudig om bij de bank te regelen dat een automatische afschrijving terug wordt gestort. Wat wij niet kunnen zien is of iemand wil opzeggen bij Proefdiervrij of dat iemand een bedrag laat storneren vanwege bijvoorbeeld tijdelijke krapte op de bankrekening.

Wilt u onverhoopt opzeggen als donateur? Geef dat dan rechtstreeks door aan Proefdiervrij (070 - 306 24 68 of mail info@proefdiervrij.nl). Dan kan daarover geen onduidelijkheid ontstaan.

Betaalt u via internet? Vergeet het betalingskenmerk niet!

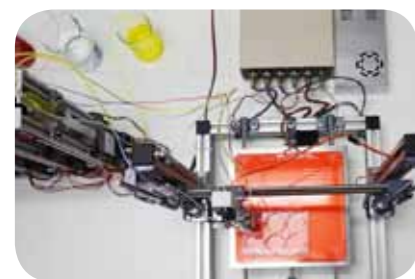
Hebt u een acceptgiro ontvangen en wilt u een donatie overmaken via internet? Neem dan het betalingskenmerk over. Dat is het getal van zestien cijfers op de acceptgiro. Zonder dat betalingskenmerk moet elke betaling handmatig worden ingevoerd. Is het betalingskenmerk wel ingevuld, dan leest de bank alle gegevens in en is alles automatisch ingevuld. Alvast bedankt!!

Nieuws uit het buitenland

Spanje: 3D-geprinte huid

Onderzoekers in Spanje hebben een technologie ontwikkeld waarmee ze menselijke huid kunnen printen. Als dit op grotere schaal wordt ingezet, gaat het veel proefdieren vervangen in bijvoorbeeld de medicijnontwikkeling en toxicologie.

Deze onderzoekers gebruiken menselijk materiaal dat verkregen is via een huidbiopsie. Dit materiaal vervangt de inkt in de printer. Doordat er 3D geprint wordt, zijn ze in staat twee lagen huid te maken. Deze techniek kan worden ingezet voor patiënten met brand- of chronische wonden. Doordat met materiaal wordt gewerkt dat afkomstig is van de patiënt,

wordt de nieuwe huid niet afgestoten door het lichaam. Dit is een groot voordeel ten opzichte van de kunst huid die nu gebruikt wordt.

Het Spaanse team wil de 3D-geprinte huid op grote schaal beschikbaar maken. Ze streven ernaar het product al deze zomer op de markt te krijgen.

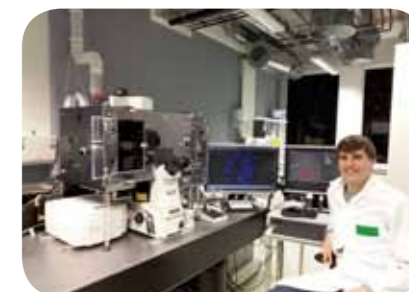
De 3D-geprinte huid is hét voorbeeld van een proefdiervrije methode die beter is voor mens én dier!

Historisch Recent materiaal

Jonge wetenschappers zetten zich met hart en ziel in voor de ontwikkeling van nieuwe proefdiervrije onderzoekstechnieken. Daardoor komt een proefdiervrije wetenschap steeds dichterbij.

Martje de Groot

Steven Hiemstra

Proefschrift helpt wetenschap verder

Om 'doctor in de wetenschap' te worden moet een onderzoeker een proefschrift schrijven. Onlangs zijn proefschriften geschreven die een grote rol kunnen spelen in de ontwikkeling van nieuw proefdiervrij onderzoek. Daarom zorgde Proefdiervrij vaak voor (mede)financiering van de publicatie.

Promovendi die proefdiervrije wetenschap dichterbij brengen

Jochem Louisse is in 2012 gepromoveerd op een proefdiervrij onderzoek naar de veiligheidsbeoordeling van stoffen. Misschien herkent u zijn naam wel als blogschrijver voor Proefdiervrij. Hij is nog

steeds actief in dit onderzoeksgebied en heeft meerdere prijzen gewonnen (nationaal en internationaal) voor zijn wetenschappelijke bijdrages.

Proefdieren worden in heel veel onderzoeksgebieden ingezet waar je dat niet direct zou verwachten. Zoals bijvoorbeeld in het onderzoek naar het effect van zendmasten op de gezondheid. Martje de Groot bewees met haar proefschrift dat onderzoek naar de schadelijkheid van extreem laagfrequente elektromagnetische velden prima mogelijk is zonder daarvoor proefdieren te gebruiken.

Steven Hiemstra promoveerde op de

ontwikkeling van een proefdiervrij model om medicijnen te testen op mogelijke leverschade. Zijn blog op onze website is een aanrader!

Marie-Jeanne Schiffelers daagt in haar proefschrift wetenschappers uit om nieuwe wegen te bewandelen. Zij ontdekte dat het vooral de angst voor verandering is waarom nieuwe proefdiervrije modellen niet worden geïmplementeerd.

Bedankt!

Deze jonge onderzoekers hebben geen angst om uitdagingen aan te gaan! We willen deze toppers dan ook bedanken voor hun geweldige inzet; samen naar een proefdiervrije wereld!

Bestel nu proefdiervrije artikelen

Op deze pagina vindt u een selectie van de artikelen van Proefdiervrij.

A. Jouw dierschilderij

BEDRAG

Een olieverfschilderij (10x10cm) van jouw huisdier aan je muur? Dat kan! Jeanne van Lier-Haring schildert portretten van huisdieren. Stuur een scherpe foto naar vandenende@proefdiervrij.nl, dan maakt zij een mooi olieverfportret van het dier. **€ 24,95**

B. Jouw dierentekening

Astrid Hoving tekent op A3 formaat supergedetailleerde portretten. Astrid brengt elk haartje van de vacht in beeld dus houd rekening met een wachttijd! **€ 160,-**

C. Verjaardagskalender

In het kader van een afstudeerstage maakte Lyza Mazur deze prachtige verjaardagskalender. Met deze kalender (formaat A5) helpt u mee om het proefdierenleed terug te dringen. **€ 16,50**

D. Sleutelhanger

Hanneke Rosenbrand figuurzaagt deze houten sleutelhangers. Voor dagelijks gebruik, de sleutelbos van de burens of als decoratie in de auto! Keuze uit kat, muis of konijn. **€ 3,95**

E. Armband met inscriptie

Tamara van Vugt maakt schitterende koperen armbanden met inscriptie. Stuur de naam van het dier naar vandenende@proefdiervrij.nl dan krijg je deze binnen enkele weken toegestuurd! **€ 15,95**

F. Potloodolifant

Annette Ophorst staat met familie en vrienden klaar om nieuwe olifantjes bij te haken. Elke schrijfklus wordt een feestje met zo'n olifant op het potlood! **€ 2,95**

G. Halskettingen

Nel Bruser maakt voor Proefdiervrij de feestelijkste halskettingen in de kleuren zalmroze, turquoise, taupe, groen en lichtbeige. **€ 13,95**

H. Geurzakjes

Yvonne Verboekend maakt geurzakjes voor een heerlijk geurende linnenkast in de kleuren wit en beige! **€ 7,95**

Ondergetekende machtigt hierbij Proefdiervrij om éénmalig onderstaand bedrag te incasseren

Rekening

Naam

m/v

Straat

Postcode/plaats

Handtekening

Op www.proefdiervrij.nl vindt u meer artikelen van vrijwilligers. Met hun hobby helpen zij Proefdiervrij in de strijd tegen proefdierenleed.

Stuur deze bon naar: Proefdiervrij, Groot Hertoginnelaan 201, 2517 ES Den Haag.